

## Dr. Frančišek Rački.

(Spisal Janko Barle.)

Priznajte mu grobu na vratima,  
Da staležu uzor bješe svomu,  
Sjajan znanjem, sjajan kriepostima,  
Sjajna zvezda rodu hrvatskomu.

Joan Hranilović.

Malo nerad prijemam pero, da napišem nekaj o možu velikanu, o katerem bi se dala napisati cela knjiga, o možu, o katerem so mnogi pisali ob njegovi smrti, pa vendar še vse premalo za njegove velike vrline. Kaj novega povedati, je težko, a vendar ne bi bilo pravično, če mu ne bi tudi v našem listu postavili skromnega spomenika. Saj je bil mož, mož vzoren, kakoršnih rodi malo naše mehkužno stoletje. Plemenito srce in veliki um njegov so mu navduševale resnice sv. vere, in na tem temelju je sezidal z neumorno marljivostjo veliko poslopje znanstvenih del, katerih vrednost bode rasla od dné do dné. Umrli je pač, umrl; vendar živi v svojih delih. Njegovemu spominu in slovenskemu narodu v posnemo so posvečene te vrstice.

\* \* \*

Zibelka je tekla pokojnemu Račkemu v Fužinah, prijaznem kraju v slikovitem gorskem okrožju, županije rečke. Ondi se je namreč od očeta Gregorja in matere Marjete Padavičeve porodil dné 25. listop. l. 1829. Praded Račkega, Jurij Rački, pa je bil Slovenec, ki se je porodil v Kostelu na Kranjskem l. 1682. Ded pokojnikov, Blaž, se je rodil v Fužinah, kakor tudi oče Jurij (r. l. 1798., u. 1888.). Mati Marjeta Padavičeva, tudi iz Fužin, umrla je pri svojem sinu v Zagrebu v 83. letu svoje dôbe. Oče Gregor je bil najpoprej čevljar. Z marljivostjo in varčnostjo si je prihranil lep imetek, da je začel v Fužinah gostilno. S pomočjo najstarejšega sina Antona je prav srečno trgoval z lesom, da je

„DOM in SVET“ 1894, št. 9.

zapustil ob smrti štiri hiše v Fužinah. Od bratov Frančiškovih živi samo Vekoslav, sedaj kr. vladni gozdni nadzornik v Zagrebu, od sester pa Alojzija, omožena Mance, v Vrbovskem, in Milka, omožena Senekovičeva, vdova v Zagrebu.

Mali Rački je že v ljudski šoli kazal bistro glavico, zato ga je vpisal oče l. 1839. v gimnazijo na Reki. Vendar ni ostal tukaj več nego dve leti; ostale razrede je dovršil v Varaždinu. Dasi je njegova tiha, krotka narava najbolj pri-



Dr. Fr. Rački. (Po fotografiji.)

stojala za duhovniški stan, vendar bi bil Rački najbrž odšel v Pešto na vseučilišče, ko bi prav takrat ne bilo nastopilo nemirno leto 1848. Rački ni šel v veliko mesto, ampak v mirno senjsko semenišče. To je bilo zanj kakor nalašč. Vnet za vzvišene stvari našel je v semenišču miren kotiček, kjer se je mogel baviti prav po želji svojega srca z vedami, katere so mu že v mladosti bile prirasle srcu. Vendar mu ni bilo usojeno, da dolgo ostane ondi. Umni škof Ožegović je hitro

opazil darove mladega bogoslovca, zato ga je poslal že l. 1849. v Pazmanej na Dunaj, kjer je sreča hotela, da je spoznal ravnatelja Avgustineja — Strossmayerja, kateri je pa že čez nekoliko mesecev zasedel djakovski škofovski sedež. To znanje je bila sreča za ves hrvaški narod, pa tudi za nju sama. Težko je povedati, kateri izmed njiju je uspešneje deloval na drugega. A izvestno je to, da so iz obeh kakor iz skupne korenine izrasle prekrasne osnove.

Dovršivši ondi bogoslovne nauke povrnil se je Rački 1852. leta v Senj, kjer je bil dné